

Thea Halo

Η ΕΞΟΡΙΑ

(από το βιβλίο *Ούτε το όνομά μου*, εκδόσεις Γκοβόστη)

Το τοπίο είχε αλλάξει, πριν καλά καλά το συνειδητοποιήσουμε. Τα δέντρα έγιναν μικρότερα, οι πέτρες υψώνονταν μεγαλύτερες και τα χρώματα άλλαξαν από πράσινα σε σταχτιά. Σιγά σιγά απότομοι γκρεμοί και μια καψαλισμένη, άγρια γη απλωνόταν μπροστά μας, όσο μπορούσε να δει το μάτι. Ο ήλιος ήταν πολύ δυνατός όλη τη μέρα, χωρίς την ανακούφιση ενός σωτήριου ανέμου που θα έπνεε από κάποια δεντρόφυτη πλαγιά. Το βράδυ ξαπλώναμε με ιδρωμένα ρούχα κουλουριασμένοι για να ζεσταινόμαστε κάτω από τις σκηνές που στήναμε με τις κουβέρτες μας.

Περπατούσαμε ήδη τέσσερις μήνες όταν τα παπούτσια μου έλιωσαν τελείως. Το να περπατάς σε αυτή τη γυμνή γη χωρίς παπούτσια έμοιαζε σα να περπατάς ξυπόλυτος σε σπασμένα γυαλιά. Το φαγητό που είχαμε πάρει μαζί μας είχε επίσης τελειώσει. Κάθε μέρα που περνούσε έφερνε και έναν ακόμη θάνατο, ένα ακόμη σώμα που έμενε στην άκρη του δρόμου για να σαπίσει. Κάποιοι απλά έπεφταν νεκροί την ώρα που περπατούσαν. Τα διπλωμένα κορμιά τους γέμισαν το δρόμο, όμοια με τα σκουπίδια που πέφτουν από ένα περαστικό καρότσι, και έμεναν εκεί να γίνουν λεία των όρνεων και των λύκων.

Ήταν καλύτερα όταν τα θύματα πέθαιναν τα βράδια που σταματούσαμε. Τότε, οι συγγενείς τους είχαν την ευκαιρία να σκεπάσουν το νεκρό με λίγο χώμα, που έβγαινε από τη γη με κάποιο κουτάλι ή κάποιο ξύλο. Αλλά, κατά τη διάρκεια της ημέρας, οι στρατιώτες δεν επέτρεπαν στους πεζοπόρους να σταματήσουν και πάνω στ' άλογα ήταν πάντα έτοιμοι να μας χτυπήσουν με τα τσουχτερά μαστίγια τους για να συνεχίσουμε την πορεία του θανάτου.

Όταν μας τελείωσε το φαγητό, ο Πατέρας αγόραζε κάτι από τις μικρές πόλεις που περνούσαμε, αν επέτρεπαν οι στρατιώτες ή όταν δεν κοιτούσαν. Συχνά, δεν υπήρχε τίποτα να αγοράσεις. Τους πρώτους μήνες μας συνόδευαν ασταμάτητα κλάματα, αλλά τώρα ακόμα και αυτά είχαν σταματήσει, καθώς τα σώματα μας γίνονταν ολόενα και πιο αδύναμα, τα μυαλά μας είχαν μουδιάσει και τα μάτια μας επικεντρώνονταν μονάχα στον ατέλειωτο δρόμο μπροστά μας.

Η πορεία υπήρξε ένας εφιάλτης που σχεδόν έχω σβήσει από τη μνήμη μου για να μπορέσω να επιβιώσω. Δεν θυμάμαι ένα προς ένα τα γεγονότα, λες και οι μέρες δεν ξεχώριζαν η μια από την άλλη, όπως ακριβώς συμβαίνει στις χώρες του Βορρά όταν ανατέλλει ο ήλιος του μεσονυκτίου το καλοκαίρι. Οι νύχτες δεν έμοιαζαν παρά με σύννεφο περαστικό στον καταγάλανο ουρανό, αφού, μόλις καταφέραμε να κλείσουμε τα μάτια μας, ο ήλιος άρχιζε να λάμπει και πάλι. Ο χρόνος έμοιαζε να κυλά σαν το νερό, χωρίς διαλείμματα. Κάθε εξοντωτική μέρα δεν έληγε το βράδυ, με την οικογένεια να δειπνεί ήρεμα συγκεντρωμένη γύρω από το τζάκι, αλλά με ακόμη ένα θάνατο, ακόμη ένα πτώμα, ακόμη μια κραυγή πένθους που έσκιζε τη ραγισμένη μου καρδιά.

Μόνο συγκεκριμένα περιστατικά ξανάρχονται στη μνήμη μου, αλλά αυτές οι αναμνήσεις συνοδεύονται από μια τρομακτική πραγματικότητα. Βρίσκω τον εαυτό μου να παρακολουθεί τις σκηνές και πάλι με μάτια διάπλατα από την έκπληξη. Τα χρόνια που πέρασαν έχουν σβηστεί και είμαι πάλι δέκα χρόνων. Βλέπω και μυρίζω και ακούω τα πάντα, σαν να εκτυλίσσονται σήμερα μπροστά μου. Αν και τα μάτια μου είναι ορθάνοιχτα, ό,τι είναι γύρω μου τώρα εξαφανίζεται και βρίσκομαι και πάλι σε αυτόν τον απαίσιο δρόμο προς την κόλαση. Τα πτώματα κείτονται στους πέτρινους φράχτες ή στο δρόμο, παραταγμένα όπως οι στόχοι σε κάποιο σκοπευτήριο, ενώ τα αρπακτικά, που μας ακολουθούν όπου και αν πάμε, κρέμονται σαν αλλόκοτα έπαθλα ενός λούνα-παρκ καρφίτσωμένα στον ουρανό.

Μέχρι να φτάσουμε στην κεντρική Τουρκία, έκανε τόση ζέστη που η κάθε μας κίνηση γινόταν με κόπο. Το νερό σπάνιζε και ο ήλιος έκαιγε απορροφώντας κάθε ίχνος υγρασίας από τα χείλη μας, κάνοντας τα να σκιστούν και να ματώσουν γύρω από τις πρησμένες γλώσσες μας. Καμιά φορά, σε απόσταση, βλέπαμε μεγάλες καθάρεις λίμνες. Τα ζαρωμένα μας κορμιά ποθούσαν το νερό. Το μυαλό μας το γέμιζε το όραμα μιας ατέλειωτης βουτιάς στη δροσερή όαση για να ξαναβιώσουν τα σώματα μας, τα βουτηγμένα στον ιδρώτα και στα δάκρυα. Όσοι μπορούσαν, επιτάχυναν το βήμα τους με τα χέρια απλωμένα, αναζητώντας το υγρό αεράκι που φύσαγε από τη λίμνη και τα σώματα τους έγερναν όλο και πιο μπροστά με αγωνία.

Κάθε φορά, όμως, όσο πλησιάζαμε - παρέμβαση του διαβόλου θα ήταν - τόσο η λίμνη μίκραινε, μέχρις ότου και οι τελευταίες της σταγόνες απορροφώνταν και εξαφανίζονταν, για να ξαναεμφανιστούν λίγο αργότερα πιο κάτω στο δρόμο.

Κάθε μέρα, η Μαθεία έμοιαζε βαρύτερη στην πλάτη μου και το βρομερό, μακρυμάνικο φουστάνι μου, γεμάτο σκόνη και ιδρώτα, κολλούσε πάνω μου σαν

υγρή κόλλα. Κάθε μέρα που περνούσε, η Μητέρα έδειχνε όλο και πιο εξασθενημένη, ίσως εξαιτίας της πρόσθετης επιβάρυνσης από το θήλασμα των διδύμων χωρίς αρκετή τροφή και νερό. Στην άκρη μιας μικρής πόλης, υπήρχε μια βρύση και το νερό έτρεχε σαν θησαυρός σε μια πέτρινη γούρνα και μετά χυνόταν στο έδαφος. Από το νερό, οι πέτρες γύρω από τη βρύση είχαν μαυρίσει.

Δε θυμάμαι άλλη φορά που η Μητέρα να έδειξε τέτοια απεγνωσμένη επιθυμία για κάτι. Υπήρχε πάντα η γεμάτη χάρη Γκιουζέλ, όπως την είχαν ονομάσει οι Τούρκοι, ένα πολύτιμο πετράδι προικισμένο με περίσσεια υπομονή. Αυτή τη φορά, όμως, η Μητέρα ξέφυγε από την πορεία για να τρέξει παραπατώντας μέχρι τη βρύση. Οι υπόλοιποι σταμάτησαν και την παρακολουθούσαν με αγωνία, έτοιμοι να τρέξουν και αυτοί, αν εκείνη τα κατάφερνε. Ακριβώς, όμως, πριν φτάσει στη βρύση, ένας έφιππος Τούρκος στρατιώτης την πλησίασε και άρχισε να ξεστομίζει βρισιές. Σήκωσε το μαστίγιο του και της έδωσε μία, όπως θα χτυπούσε ένα βόδι ή ένα γαϊδούρι. Έπεσε στα γόνατα. Τότε κατέρρευσα και εγώ στο έδαφος, με την καρδιά μου ξεσκισμένη από τον πόνο. Ο Πατέρας πέταξε ό,τι κρατούσε και έτρεξε κοντά της.

«Νερό, σε παρακαλώ», είπε η Μητέρα στον στρατιώτη.

Ο Πατέρας προσπάθησε να σηκώσει τη Μητέρα στα πόδια της.

«Παρακαλώ».

Ο στρατιώτης σήκωσε ξανά το μαστίγιο, ξεστομίζοντας και πάλι βρισιές. Θα την ξαναχτυπούσε, αλλά πρόλαβε και την πήρε αγκαλιά ο Πατέρας απομακρύνοντας την.

Η απογοήτευση στα λασπωμένα πρόσωπα των πεζοπόρων δε διακρινόταν σχεδόν καθόλου. Πιο πολύ έβλεπες το μούδιασμα στα μάτια τους, το μούδιασμα που έρχεται από τις πολλές στερήσεις και τις συνεχείς ταπεινώσεις. Η Μητέρα κουτσοπερπάτησε μέχρι τη θέση της, και οι άλλοι σαν ρομπότ συνέχισαν το δρόμο τους.

Εκείνη την ημέρα τάχα πέθανε η μικρή Μαρία; Δε θυμάμαι. Θυμάμαι μοναχά το μικρό της κορμάκι που ήταν δεμένο στην πλάτη της Χριστοδούλας, όπως κάνουν οι Ινδιάνοι, και το μικρό της κεφαλάκι να πηγαίνει πέρα δώθε. Θυμάμαι μονάχα ότι κάποια στιγμή συνειδητοποίησα πως κάτι δεν πήγαινε καλά και το καυτό σώμα μου το έλουσε ξαφνικά παγερός ιδρώτας.

«Μαμά!» είπα όσο πιο ήρεμα μπόρεσα, ελπίζοντας ότι η ηρεμία μου αυτή θα βοηθούσε την κατάσταση να γίνει και πάλι ίδια. «Η Μαρία δε φαίνεται καλά».

Η Μητέρα σήκωσε το βλέμμα της και ξέσπασε σε λυγμούς. Το πρόσωπο της Μαρίας είχε γίνει σταχτί. Τα μάτια της μας κοιτούσαν ορθάνοιχτα σαν της

σπασμένης κούκλας, ενώ το κεφάλι της συνέχισε να πηγαίνει πέρα δώθε σε κάθε βήμα.

«Τι συμβαίνει;» ρώτησε πανικόβλητη η Χριστοδούλα. «Τι είναι;»

Μείναμε εκεί στο δρόμο, νιώθοντας να μας πλακώνει ένας σωρός από πέτρες. Οι κουρασμένοι συνοδοιπόροι μας περνούσαν δίπλα μας και συνέχιζαν την πεζοπορία. Η Μητέρα πήρε τη Μαρία από την πλάτη της Χριστοδούλας και την κράτησε στην αγκαλιά της, καθώς τα δάκρυά της έπεφταν στο άψυχο προσωπάκι.

«Κουνηθείτε!» φώναξε κάποιος στρατιώτης που ήρθε καβάλα μέχρι εκεί που στεκόμασταν.

«Το μωρό μου», ψέλλισε η Μητέρα.

Του έδειξε τη Μαρία, λες και περίμενε ότι θα ένιωθε και αυτός λίγο από το πόνο και την ταραχή της.

«Το μωρό μου».

«Πέταξέ το, αν είναι πεθαμένο!» φώναξε. «Κουνηθείτε!»

«Αφήστε με να τη θάψω», παρακάλεσε η Μητέρα με λυγμούς.

«Πέταξέ το!» φώναξε πάλι, σηκώνοντας το μαστίγιο. «Πέταξέ το!»

Η Μητέρα έσφιξε το σώμα της Μαρίας στο στήθος της, καθώς σηκωνόμασταν όρθιοι κοιτάζοντας τον έκπληκτοι. Το πρόσωπο της είχε μια βασανισμένη έκφραση που δεν είχα ξαναδεί ποτέ. Ο Πατέρας προσπάθησε να πάρει τη Μαρία, για να την ακουμπήσει κάτω, υποθέτω, αλλά η Μητέρα την έσφιξε ακόμα περισσότερο. Μετά, περπάτησε μέχρι το μεγάλο πέτρινο τοίχο που χώριζε το δρόμο από την πόλη και σήκωσε τη Μαρία για να την ακουμπήσει πάνω στον τοίχο, σαν σε βωμό κάποιου Θεού.

Εκείνο το βράδυ, η Μητέρα κοιμήθηκε κλαίγοντας. Κάθε φορά που έκλεινα τα μάτια μου, έβλεπα τη Μητέρα να σηκώνει τη Μαρία προς τον ουρανό σαν να κάνει θυσία. Η εικόνα του άψυχου κορμιού της ακουμπισμένου στον τοίχο, σαν προσφορά σε παγανιστική τελετή, με ακολούθησε και στα όνειρα μου όλες τις επόμενες μέρες. Κάθε φορά που σκεφτόμουν ότι η αδελφούλα μου είχε μείνει ξαπλωμένη και μόνη στον καυτερό ήλιο, με τα αρπακτικά πουλιά να περιφέρονται ψηλά περιμένοντας να απομακρυνθούμε, οι λυγμοί μου ξαναγυρνούσαν αβάσταχτοι.

Το τέλος της πορείας μας έφτανε, με μεγάλη ανακούφιση, όταν ακουγόταν το κάλεσμα για τη μουσουλμανική προσευχή. Κρυφά, όλοι προσευχόμασταν αυτή η ώρα να έφτανε μέσα ή κοντά σε κάποια πόλη, ελπίζοντας ότι έτσι ίσως καταφέραμε να βρούμε λίγη τροφή και νερό. Οι στρατιώτες κατέβαιναν από τα άλογα και γονάτιζαν στα χαλάκια τους

στραμμένοι προς την ανατολή. Έσκυβαν ακουμπώντας τα μέτωπα τους στο έδαφος με ευλάβεια και στηριζόμενοι στα χέρια τους. Τα τουφέκια και τα μαστίγια τους ακουμπούσαν στο έδαφος στο πλευρό τους, καθώς ακουγόταν η φωνή του μουεζίνη από τον μιναρέ: «Αλλαχό ακμπάρ», «Ο Θεός είναι μεγάλος».